

“KAYDI SİSTEME İLİŞKİN 6102 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNU HÜKÜMLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Yrd. Doç. Dr. Mücahit ÜNAL*

ÖZET

Sermaye Piyasası Kanunu'na 1999 yılında “Sermaye Piyasası Araçlarının Kaydileştirilmesi” başlıklı 10/A maddesinin eklenmesi ile birlikte, sermaye piyasası araçları açısından hukuki olarak kaydi sisteme geçilmiştir. Sistemi yürütecek olan Merkezi Kayıt Kuruluşu'nun kurulması ve sermaye piyasası araçlarının kaydileştirilmesi (borsada işlem gören anonim şirket paylarının kaydileştirilmesi – 28.11.2005) ile birlikte de kaydi sistem fiili olarak uygulanmaya başlamıştır.

Kaydi sistem, esas itibariyle, Sermaye Piyasası Kanunu'nda düzenlenmiştir (SPKn m.10/A). Halka açık anonim şirketlerin borsada işlem gören payları da kaydi sistem kapsamında olmasına rağmen, 6762 sayılı TTK'da kaydi sistem hakkında herhangi bir hüküm bulunmamaktadır. 6102 sayılı TTK'da ise, kaydi sisteme ilişkin bazı hükümler yer almaktadır.

Bu çalışmada 6102 sayılı TTK'da yer alan kaydi sisteme ilişkin hükümlerin incelenmesi amacıyla hazırlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Kaydi Sistem, Kaydileştirme, 6102 sayılı TTK, Sermaye Piyasası Araçları, Merkezi Kayıt Kuruluşu.

ABSTRACT

Book – Entry system has been came into force legally by the adding of article 10/A of Stock Exchange Act (SEA) with the topic of “Dematerialization of Securities” in 1999. With the constructing of Central Registry Agency which will conduct the system and dematerialization of Securities (Dematerialization of joint-stock corporation’s Publicly-Traded Shares – 28.11.2005), application of book – entry system has been started actively.

Book – Entry system has essentially been regulated in the Stock Exchange Act (Article 10/A of SEA). Even though the joint-stock corporation’s Publicly-Traded Shares are included in book – entry system, there is no provision about book – entry system in TCC Law No 6762. However, there are some provisions related to book – entry system in TCC Law No 6102.

This study has been prepared in order to analyze the provisions of TCC Law No 6102 related to book – entry system.

Keywords: *Book – entry System, Dematerialization, TCC Law No 6102, Securities, Central Registry Agency.*

^H Hakem denetiminden geçmiştir.

* Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Ticaret Hukuku Anabilim Dalı Öğretim Üyesi

I. TEMEL KAVRAMLAR

A. Kaydileştirme

Kaydileştirme¹ kavramı, dar ve geniş anlamda olmak üzere iki farklı şekilde kullanılmaktadır².

Dar anlamda kaydileştirme, sadece bazı sermaye piyasası araçlarının³ fiziki olarak senet⁴ üzerine basılmasından vazgeçilerek, bu sermaye piyasası araçlarına karşılık gelmek üzere elektronik ortamda⁵ kayıtlar oluşturulmasını kapsayacak şekilde kullanılmaktadır⁶. Dolayısıyla sermaye piyasası araçlarının fiziki olarak tecessüm ettikleri senetlerin imha edilmesi ve imha edilen bu senetlere karşılık elektronik ortamda kaydi sermaye piyasası aracı oluşturulması işlemine kaydileştirme ismi verilmektedir⁷. Dar anlamda kaydileştirme kavramı, hem fiziki olarak senet üzerine basılmış sermaye piyasası araçlarının sonradan elektronik ortama aktarılarak kaydi hale getirilmesini hem de yeni ihraç edilen sermaye piyasası araçlarının doğrudan elektronik ortamda kaydi olarak ihdas edilmesini kapsamaktadır.

Geniş anlamda kaydileştirme ise, sermaye piyasası araçlarının elektronik ortamda kaydi hale getirilmesi yanında merkezi saklama kuruluşlarının da içerisinde yer aldığı kaydi sistemi ve kaydi sermaye piyasası araçları ile bu kaydi sermaye piyasası araçlarına ilişkin hakları ve hukuki işlemleri kapsayacak şekilde kullanılmaktadır⁸.

Bu çalışmada kullanılan kaydileştirme kavramı ile dar anlamdaki kaydileştirme kastedilmektedir. Geniş anlamdaki kaydileştirme yerine ise, merkezi saklama kuruluşları ile kaydi sermaye piyasası araçlarına ilişkin hakların kullanılması ve hukuki işlemlerin yerine getirilmesini de kapsayacak şekilde “kaydi sistem” kavramının kullanılması tercih edilmiştir.

¹ “Kaydileştirme” kavramı, uluslararası literatürde “*Dematerialization*” olarak anılmaktadır.

² **Bjerre/Rocks**, s. 2 – 3; **IOSCO**, s. 6; **SIFMA**, s. 3.

³ Tanımda bazı sermaye piyasası araçları ifadesinin kullanılmasının sebebi kaydileştirmenin her zaman tüm sermaye piyasası araçlarını kapsamamasıdır. Bunun sebebi bazen kaydi sermaye piyasası aracının özelliği, bazen de kaydileştirmeye ilişkin hukuki düzenlemeler olabilir. Kaydileştirilebilecek sermaye piyasası araçları hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. **Ünal**, s. 201 vd.

⁴ Buradaki senet kavramı, üzerine yazı yazılabilen her türlü materyali kapsayacak şekilde geniş anlaşılmalıdır. Kıymetli evraktaki senet kavramının da üzerine yazı yazılabilecek ve imza atılabilecek (mikrofilm, disket, çip ve hatta veri tabanı dahil) her türlü materyali kapsayacak şekilde geniş anlaşılması gerektiği yönünde bkz. **Poroy/Tekinalp**, N. 16.

⁵ Sermaye Piyasası Kanunu’nun 10/A maddesinin 2. fıkrasında kayıtlara ilişkin olarak, “*Kayıtlar, Merkezi Kayıt Kuruluşu tarafından, bilgisayar ortamında, ihraççılar, aracı kuruluşlar ve hak sahipleri itibariyle tutulur*” hükmüne yer verilmiştir. Bu hükümde kayıtların tutulacağı yer bilgisayar ortamı olarak gösterilmiştir. Ancak kanaatimizce tanım yapılırken “bilgisayar ortamı” yerine “elektronik ortam” kavramının kullanılması tercih edilmelidir. Çünkü kaydi sermaye piyasası araçlarının bilgisayar ortamı dışında başka elektronik ortamlarda da tutulabilmesi mümkündür. Nitekim elektronik ortam, bilgisayar ortamını da kapsayan bir üst kavram niteliğindedir. Kayıtların tutulması açısından elektronik ortam kullanımı için bkz. **Ergincan/Yayla**, s. 158; **SPK**, s. 18; **Urkan**, s. 41.

⁶ **SIFMA**, s. 3; **Guynn**, s. 13; **Loader**, s. 201.

⁷ **Cyntia**, s. 170; **Norman**, s. 11; **Mooney/Kinami**, s. 517; **Micheler**, s. 359.

⁸ **IOSCO**, s. 6; **Bjerre/Rocks**, s. 2 – 3.

B. Kaydi Sistem

Kaydi sistem⁹, sistem kapsamındaki sermaye piyasası araçlarının¹⁰ fiziki olarak senet üzerine basılması yerine, elektronik ortamda¹¹ kaydi olarak oluşturulduğu¹², bu araçların ve bu araçlara ilişkin hakların merkezi saklama kuruluşu nezdinde tutulan hesaplarda kayden izlendiği ve bu araçlara ilişkin hukuki işlemlerin merkezi saklama kuruluşu nezdindeki hesaplar üzerinde kaydi olarak yapılan değişiklikler yoluyla gerçekleştirildiği merkezi bir saklama sistemidir¹³.

Kaydi sistem kapsamındaki sermaye piyasası araçları (kaydi sermaye piyasası araçları), genel itibariyle, fiziki olarak senet üzerine hiç basılmamakta, kaydi olarak elektronik ortamda (kaydi sistemdeki hesaplarda) oluşturulmaktadır. Kaydi sisteme geçilmeden önce fiziki olarak senet üzerine basılmış sermaye piyasası araçları ise, kaydıleştirilerek elektronik ortama (kaydi sistemdeki hesaplara) aktarılmakta ve bunlara ilişkin fiziki senetler imha edilmektedir. Bu nedenle kaydi sistem kapsamındaki sermaye piyasası araçları sadece elektronik ortamda kaydi olarak varlık göstermektedir. Kaydi sistemde, elektronik ortamda kaydi olarak oluşturulan ve saklanan sermaye piyasası araçlarına ilişkin işlemler de kaydi olarak yapılmaktadır¹⁴. Bu sermaye piyasası araçlarına ilişkin işlemler, kaydi sistemdeki hesaplar üzerinde kaydi olarak yapılan değişiklikler yoluyla gerçekleştirilmektedir.

Kaydi sistem kapsamındaki sermaye piyasası araçlarının varlığını ispat edecek herhangi bir senet veya fiziki bir materyal bulunmadığı için kaydi sistem, “varakasız (senetsiz – evraksız) sistem” ya da “materyalsiz sistem”¹⁵ olarak da isimlendirilmektedir¹⁶. Kaydi sistem, sermaye piyasası araçlarının saklanması açısından geliştirilmiş en son sistemdir. Diğer bir ifade ile kaydi sistem, sermaye piyasası araçlarının saklanmasına ilişkin rasyonalizasyon çalışmalarının günümüz itibariyle ulaştığı son aşamadır¹⁷.

⁹ “Kaydi Sistem” kavramı, uluslararası literatürde “*Dematerialised System*” veya “*Book – Entry System*” olarak anılmaktadır. Bkz. **Norman**, s. 311.

¹⁰ Kaydi sistem kapsamındaki sermaye piyasası araçları hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. **Ünal**, s. 201 vd.

¹¹ Sermaye Piyasası Kanunu’nun 10/A maddesinin 2. fıkrasında kayıtlara ilişkin bilgi verilirken, “*Kayıtlar, Merkezi Kayıt Kuruluşu tarafından, bilgisayar ortamında, ihraççılar, aracı kuruluşlar ve hak sahipleri itibariyle tutulur*” hükmüne yer verilmiştir. Bu hükümde kayıtların tutulacağı yer bilgisayar ortamı olarak gösterilmiştir. Ancak kanaatimizce tanım yapılırken “bilgisayar ortamı” yerine “elektronik ortam” kavramının kullanılması tercih edilmelidir. Çünkü kaydi sermaye piyasası araçlarının bilgisayar ortamı dışında başka elektronik ortamlarda da tutulabilmesi mümkündür. Nitekim elektronik ortam, bilgisayar ortamını da kapsayan bir üst kavram niteliğindedir. Kayıtların tutulması açısından elektronik ortam kullanımı için bkz. **Ergincan/Yayla**, s. 158; **SPK**, s. 18.

¹² Kaydi olarak oluşturulma kavramı ile hem yeni ihraç edilen sermaye piyasası araçlarının kaydi sistemde ihdas edilmesi hem de daha önce fiziki olarak senet üzerine basılan sermaye piyasası araçlarının kaydıleştirilerek kaydi sisteme aktarılması kast edilmektedir.

¹³ **Alberta**, s. 28; **Norman**, s. 311; **Mooney/Kinami**, s. 522 – 523; **Potter/McLean**, s. 213; **Rassnick**, s. 611; **Thevenoz**, s. 403.

¹⁴ **Story**, s. 928; **Micheler**, s. 359; **Rassnick**, s. 611.

¹⁵ Nitekim kaydi sistemin uluslar arası literatürdeki isimlerinden bir tanesi “materyalsiz sistem” manasına da gelen “*Dematerialised System*”dir.

¹⁶ **Rasor**, s. 862; **Turanboy**, s. 43.

¹⁷ Aynı yönde bkz. **Ergincan**, Dünya ve Türkiye, s. 175; **Ergincan**, Merkezi Kayıt Kuruluşu, s. 10; **Yayla**, s. 104; **Haselçin**, s. 160.

C. Borsada İşlem Gören Anonim Şirket Payları

Borsada işlem gören anonim şirket pay senetleri, sermaye piyasası araçlarının kaydedilmesi çerçevesinde 28.11.2005 tarihinde topluca kaydedilmiştir. Dolayısıyla borsada işlem gören anonim şirket payları, kaydi sistem kapsamında olup, kaydi pay olarak nitelendirilmektedir¹⁸.

Kaydi paylar (kaydi anonim şirket payları), fiziki olarak bir senet üzerine basılarak tescim etmeyen, Sermaye Piyasası Kurulu'nca kaydedilmesine karar verilerek kaydi sisteme aktarılmış veya kaydi olarak kaydi sistemde ihdas edilmiş ve kaydi sistem kapsamında elektronik ortamdaki hesaplarda kaydi olarak saklanan ve izlenen anonim şirket paylarıdır¹⁹.

Kaydi anonim şirket payları, kural olarak, anonim şirket pay senetleri ile aynı özelliklere sahiptir. Kaydi anonim şirket payları ile anonim şirket pay senetlerinin içerdiği ve sahiplerine tanıdıkları haklar da aynıdır. Aralarındaki tek fark, kaydi anonim şirket paylarının fiziki olarak senet üzerine basılmaması ve buna bağlı olan sonuçlarıdır²⁰.

Kaydi anonim şirket paylarının bu özelliğine dikkat çekmek için fiziki olarak senet üzerine basılan anonim şirket payları için "pay senetleri" kavramı kullanılmaktadır. Fiziki olarak senet üzerine basılmayan kaydi sisteme aktarılan veya kaydi sistemde ihdas edilen anonim şirket payları için ise, "kaydi paylar – kaydi anonim şirket payları" kavramı kullanılmaktadır. Borsada işlem gören anonim şirket payları ile kastedilen de kaydi anonim şirket paylarıdır.

Kaydi anonim şirket payları, çıplak paylar gibi senede bağlanmamış pay niteliğinde olup²¹, kıymetli evrak özelliği taşımaktadır²². Ayrıca kaydi anonim şirket payları

¹⁸ Sermaye Piyasası Kanunu'na 1999 yılında "Sermaye Piyasası Araçlarının Kaydedilmesi" başlıklı 10/A maddesi eklenerek sermaye piyasası araçları ve burada bir sermaye piyasası aracı olan anonim şirket pay senetleri açısından "hukuki olarak" kaydi sisteme geçilmiştir. SPKn m.10/A, Geçici 6. Madde uyarınca kaydi sistemi yürütmekle görevli Merkezi Kayıt Kuruluşu'nun kurulduğu 21.09.2001 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Nihayet Ekim 2005 tarihinde kaydi sistemin teknik alt yapısı tamamlanmış ve 28.11.2005'de İMKB'de işlem gören anonim şirketlere ilişkin pay senetleri topluca kaydedilmiştir. Böylece "fiili olarak" da kaydi sisteme geçilmiştir. Ayrıntılı bilgi için bkz. Ünal, s. 152 vd.

¹⁹ Soderquist/Gabaldon, s. 2; Guynn, s. 13; Guttman, s. 735; Harris/Mooney, s. 837; Alberta, s. 138 – 139.

²⁰ IOSCO, s. 6; Bjerre/Rocks, s. 6 – 7; Guttman, s. 734 – 735; Guynn, s. 13 – 14.

²¹ Ergincan/Yayla 154. Çıplak paylar gibi kaydi anonim şirket paylarının da senede bağlanmamış pay niteliğinde olduğu, bu nedenle çıplak paylara ilişkin hüküm ve kuralların, mahiyetine uygun düştüğü oranda ve kıyasen kaydi anonim şirket paylarına da uygulanabileceği yönünde bkz. Ünal, s. 352

²² Senet unsurunun kıymetli evrakın zorunlu bir unsuru olup, kıymetli evraktaki irade beyanının taşıyıcısı olduğu, bu irade beyanı taşıyıcısının, ispat vasıtası olarak kullanılabilecek maddi bir varlığa sahip olması ve belli bir dayanıklılık göstermesi gerektiği; kıymetli evraktaki senet unsurunun maddi varlığa sahip olması ve belli bir dayanıklılık göstermesi şartıyla kâğıt dışında başka bir irade beyanı taşıyıcısıyla da sağlanabileceği; bu çerçevede elektronik ortamdaki kayıtların da maddi varlığa sahip olduğu ve bu kayıtların kıymetli evraktaki senet unsurunu gerçeğe taşıyan (kağıtsız) bir irade beyanı taşıyıcısı olduğunun kabul edilmesi gerektiği; dolayısıyla kaydi anonim şirket paylarının da kıymetli evrak özelliği taşıdığı yönünde bkz. Ünal, s. 348.

hukuki anlamda eşya olarak kabul edilmekte²³ ve eşya sınıflandırmaları içerisinde taşınır eşya kategorisinde değerlendirilmektedir²⁴.

II. KAYDI SİSTEME İLİŞKİN 6102 SAYILI TTK HÜKÜMLERİ

Kaydi sistem, esas itibariyle, Sermaye Piyasası Kanunu'nda düzenlenmiştir (SPKn m.10/A). Halka açık anonim şirketlerin borsada işlem gören payları da kaydi sistem kapsamında olmasına rağmen, 6762 sayılı TTK'da kaydi sistem hakkında herhangi bir hüküm bulunmamaktaydı. 6102 sayılı TTK'da ise, kaydi sisteme ilişkin bazı hükümler yer almaktadır. Bu hükümlerden bazıları doğrudan, bazıları ise dolaylı olarak kaydi sistem ile ilgilidir. Doğrudan ilgili olanlar kaydi sistemden açıkça bahsetmekte, dolaylı olanlar ise kaydi sistemden açıkça bahsetmemekle birlikte kaydi sisteme ilişkin bazı düzenlemeler getirmektedir.

Doğrudan kaydi sistem ile ilgili hükümler;

1) Genel Kurula Katılmaya Yetkili Olan Pay Sahiplerine ilişkin 415. maddenin 2. fıkrası

2) Hazır bulunanlar listesine ilişkin 417. maddenin 1. ve 5. fıkraları

3) Bildirime ilişkin 431. maddenin 1. fıkrası

4) Bildirme yükümüne ilişkin 496. madde

5) Pay defterine ilişkin 499. maddenin 5. fıkrası

Dolaylı olarak kaydi sistem ile ilgili hükümler;

1) Red Sebeplerine ilişkin 495. maddenin 1. ve 3. fıkraları

2) Hakların Geçişine ilişkin 497. maddenin 1. ve 2. fıkraları

Dolayısıyla kaydi sisteme ilişkin doğrudan ve dolaylı olmak üzere 7 maddede toplam 10 hüküm bulunmaktadır.

Söz konusu hükümlerin büyük bir çoğunluğu, kaydi sistem açısından tam anlamıyla yenilik sayılabilecek nitelikte değildir²⁵. Bu hükümler, ancak Ticaret Kanunu açısından yenilik sayılabilecek niteliktedir. Çünkü kaydi sistem, Sermaye Piyasası Kanunu ile düzenlenmiş olup, Ticaret Kanunu açısından yenilik sayılabilecek söz konusu hükümlerde yer alan kuralların büyük bir çoğunluğu, hâlihazırda Sermaye Piyasası Kanunu ve bu kanuna dayanılarak çıkarılan yönetmelik ve tebliğlerde yer almaktadır. 6102 sayılı TTK ile getirilen söz konusu hükümlerin büyük bir çoğunluğu, Sermaye Piyasası Kanunu ile Ticaret Kanunu arasında var olan bazı uyumsuzlukları ortadan kaldırmak amacı ile getirilmiştir²⁶.

Öte yandan, 6102 sayılı TTK'da, Sermaye Piyasası Kanunu ve bu Kanun'a dayanılarak çıkarılan yönetmelik ve tebliğlerdeki hükümlere göre farklı düzenleme ve

²³ Kaydi anonim şirket paylarının, 1) fiziki olarak senet üzerine basılarak tecessüm etmeseler de maddi bir varlığa sahip oldukları, bu maddi varlığın elektronik ortamdaki hesapta yer alan kayıt ile oluştuğu; 2) kaydi anonim şirket paylarının üzerlerinde hâkimiyet (egemenlik) kurulmaya elverişli değerler oldukları ve üzerlerinde hâkimiyet kurulmasına elverişli olan elektrik enerjisi, atom enerjisi, su ve havagazı gibi değerlerin de taşınır eşya olarak kabul edilebildiği; 3) bu payların iktisadi bir değere sahip oldukları ve eşyaya ilişkin maddilik, hâkimiyete elverişlilik, kişilik dışılık ve iktisadi değer gibi tüm unsurları taşıdıkları yönünde bkz. **Ünal**, s. 350 – 351.

²⁴ Aynı yönde bkz. **Öztaş**, s. 336; **Turanboy**, s. 51; **Özkul**, s. 15; **Haselçin**, s. 80; **Yalın**, s. 40; **Vural**, s. 20.

²⁵ Aynı yönde bkz. **Manavgat**, Tasarı, s. 525.

²⁶ TTK ile getirilen hükümlerin bir kısmının amacının, Ticaret Kanunu ile Sermaye Piyasası Kanunu arasındaki hüküm farklılıklarını ortadan kaldırmak olduğu yönünde bkz. **Tekinalp**, Sermaye Piyasası, s. 21.

ifadelere yer verilmiş olması, çeşitli problemlerin ortaya çıkmasına neden olabilecek niteliktedir. Bu nedenle sadece 6102 sayılı TTK'nın, önemli olarak kabul ettiğimiz veya problem oluşturabileceğini düşündüğümüz ya da mevcut düzenlemelerle uyuşmayan bazı hükümleri üzerinde durulacaktır.

A. Genel Kurula Katılmaya Yetkili Olan Pay Sahiplerine İlişkin 415. Madenin 2. Fıkrası

6102 sayılı TTK'nın 415. Maddesinin 2. Fıkrasına göre;

“ (2) *Hazır bulunanlar listesinde adı bulunan senede bağlanmamış payların, ilmuhaberlerin nama yazılı payların sahipleri ve Sermaye Piyasası Kanununun 10/A maddesi uyarınca kayden izlenen pay sahipleri veya anılanların temsilcileri genel kurula katılır. Gerçek kişilerin kimlik göstermeleri, tüzel kişilerin temsilcilerinin vekâletname ibraz etmeleri şarttır*”.

TTK'ya göre; pay defterine kayıtlı çıplak pay sahipleri ile nama yazılı payların sahipleri ve borsada işlem gören anonim şirketlerin pay (kaydı pay) sahipleri; gerçek kişi iseler kimlik göstererek, tüzel kişi iseler, vekaletname ibraz ederek genel kurul toplantısına katılabileceklerdir (TTK m.415/2). Hamiline yazılı pay senedi sahipleri ise, genel kurulun toplantı gününden en geç bir gün önce bu senetlere zilyet olduklarını ispatlayarak alacakları giriş kartını ibraz ederek genel kurul toplantısına katılabileceklerdir²⁷ (TTK m.415/3). Bunların dışında, genel kurula katılma ve oy kullanma hakkı, pay sahibinin payların sahibi olduğunu kanıtlayan belgeleri veya pay senetlerini şirkete, bir kredi kuruluşuna veya başka bir yere depo edilmesi şartına bağlanamayacaktır (TTK m.415/4).

TTK m.415'e göre değerlendirildiğinde tüm kaydı pay sahipleri (bu payların nama yazılı veya hamiline yazılı olmasına bakılmaksızın), kimliklerini veya vekaletnamelerini göstererek genel kurul toplantısına katılabileceklerdir. Bunun dışında söz konusu kişilerin genel kurul toplantısına katılmaları için ekstra bir belge sunmalarına veya paylarını herhangi bir yere depo etmelerine gerek olmayacaktır. Ancak TTK m.417/1'de “Yönetim kurulu, Sermaye Piyasası Kanununun 10/A maddesi uyarınca genel kurula katılabilecek kayden izlenen payların sahiplerine ilişkin listeyi, Merkezi Kayıt Kuruluşundan sağlayacağı “pay sahipleri çizelgesi” ne göre düzenler” hükmü yer almaktadır. Bu hüküm TTK m.415/1'de yer alan “Genel kurul toplantısına, yönetim kurulu tarafından düzenlenen “hazır bulunanlar listesi”nde adı bulunan pay sahipleri katılabilir” hükmü ile birlikte değerlendirildiğinde, kaydı pay sahiplerinin genel kurul toplantısına katılabilmeleri için MKK'dan sağlanacak pay sahipleri çizelgesinde isimlerinin bulunması da gerekmektedir.

Ayrıca TTK m.417/5'e göre; “*Sermaye Piyasası Kanununun 10/A maddesi uyarınca kayden izlenen paylara ilişkin pay sahipleri çizelgesinin Merkezi Kayıt Kuruluşundan sağlanmasının usul ve esasları, gereğinde genel kurul toplantısının yapılacağı gün ile sınırlı olmak üzere payların devrinin yasaklanması ve ilgili diğer konular Sermaye Piyasası Kurulu tarafından bir tebliğ ile düzenlenir*”. Bu hüküm nedeniyle SPK tarafından düzenlenecek bir tebliğle, kaydı payların genel kurul toplantı günü ile sınırlı olarak devrinin yasaklanması ve ekstra prosedürlerin düzenlenmesi mümkündür.

Nitekim Kaydileştirme Tebliği'nin 18. Maddesi çerçevesinde; 1) İhraççı şirketler genel kurul toplantısından 15 gün önce toplantı tarihini MKK'ya bildirmeli, 2) Genel kurul toplantısına katılmak isteyen kaydı pay sahipleri, çağrı merkezi, internet, alo

²⁷ Hamiline yazılı pay senedi sahiplerinden, giriş kartının verilmesinden sonraki bir tarihte hamiline yazılı pay senedini devraldığını ispatlayan kişiler de genel kurul toplantısına katılabilecektir (TTK m.415/3).

MKK, sms veya hesaplarının bulunduğu üyeye iletecekleri talep aracılığıyla payları üzerine blokaj (genel kurul blokajı) koydurmalı 3) Blokaja ilişkin belge MKK tarafından ilgili üyeye ve ilgili üye aracılığıyla pay sahibine verilmeli 4) MKK ayrıca ihraççı şirkete bloke edilen payların miktarını ve sahiplerini gösteren bir liste göndermeli 5) İhraççı şirket MKK tarafından düzenlenen blokaj belgeleri ile yine MKK tarafından kendisine gönderilen listeyi karşılaştırarak kaydi pay sahiplerini genel kurul toplantısına almalıdır.

TTK m.417/5'te yer alan "...ve ilgili diğer konular Sermaye Piyasası Kurulu tarafından bir tebliğ ile düzenlenir" ifadesi nedeniyle pay sahiplerinin genel kurul toplantılarına katılmaları açısından Kaydileştirme Tebliğindeki ek kurallara da uyulması gerekmektedir. Bu nedenle kaydi pay sahipleri açısından genel kurula katılmayı kolaylaştıran TTK hükümleri ile genel kurula katılmak için ekstra prosedürler getiren Kaydileştirme Tebliği hükümleri birbiri ile çelişmektedir. Bu nedenle ekstra prosedürler getiren Kaydileştirme Tebliği hükümleri değiştirilmeli ve MKK'dan sağlanan pay sahipleri çizelgesinde ismi bulunan herkes ilgili belgesini (kimlik veya vekaletname) göstererek genel kurul toplantısına katılabilmelidir. Bununla birlikte sadece genel kurul toplantısının yapılacağı gün ile sınırlı olmak şartıyla kaydi paylar için devir yasağı getirilmesi mümkün olabilmelidir.

Yukarıda yapılan açıklamalar çerçevesinde değerlendirildiğinde TTK ile yapılan değişikliklerle kaydi pay sahipleri açısından genel kurul toplantılarına katılma prosedürünün kolaylaştırıldığı söylenebilir. Ayrıca TTK ile genel kurul toplantılarına katılma prosedürü açısından paylar arasında var olan nama yazılı ve hamiline yazılı şeklindeki ayırım, kaydi paylarla sınırlı olmak üzere kaldırılmıştır. Bu çerçevede payların genel kurul toplantısından bir hafta önce şirkete tevdi ve giriş kartı almak gibi genel kurul toplantılarına katılmayı zorlaştıran prosedürler kaydi paylar açısından kaldırılmıştır. Hem nama yazılı hem de hamiline yazılı kaydi pay sahiplerinin herhangi bir ayırım yapılmaksızın daha kolay bir şekilde genel kurul toplantısına katılması sağlanmıştır.

B. Bildirime İlişkin 431. Maddenin 1. Fıkrası

6102 sayılı TTK'nın 431. Maddesine 1. Fıkrasına göre;

"(1) 428 inci maddenin birinci ve ikinci fıkralarında öngörülen temsilciler ile tevdi eden temsilcileri, kendileri tarafından temsil olunacak payların sayılarını, çeşitlerini, itibarî değerlerini ve gruplarını şirkete bildirirler. Bu bildirimde, Sermaye Piyasası Kanununun 10/A maddesi uyarınca kayden izlenen paylarla ilgili olarak bu Kanunun 417 nci maddesinin ikinci fıkrasındaki tebliğ hükümleri de uygulanır. Aksi hâlde, o genel kurulda alınan kararlar, genel kurula yetkisiz katılmaya dair hükümler çerçevesinde iptal edilebilir".

Bu hüküm kaydi sisteme ilişkin nitelikli bir değişiklik ve yenilik getirmemekte, sadece kaydi sisteme ilişkin bir tebliğe gönderme yapmaktadır. Hükümde yapılan göndermenin amacı, TTK hükümlerinin kaydi sistemin işleyiş kuralları ile uyumlu olmasıdır²⁸. Bu yönüyle söz konusu hüküm olumlu bir düzenleme getirmektedir. Ancak hük-

²⁸ TTK m.431'de yapılan değişikliğe ilişkin Adalet Komisyonu raporuna göre; "Alt Komisyonca, Tasarının 431 inci maddesinde aşağıda belirtilen gerekçelerle değişiklik yapılmış; yapılan bu değişiklik Komisyonumuzca da kabul edilmiştir: Yakın bir tarihte faaliyete geçen Merkezi Kayıt Kuruluşu ile bu maddede öngörülen bildirim bağlantılandırılmasının amaca daha uygun olacağı düşünülmüştür. Gerçekten temsilcilerin şirkete yaptıkları bildirim, kayden takibi yapılan paylarda Merkezden alınacak bilgilerle doğruluklarının denetlenmesi hem kolaylık hem de güven sağlar. Böyle bir denetimle mükerrer ve gerçeğe uymayan temsiller kolayca tespit edilebilir. Kayden takip edilmeyen paylarda yönetim kurulu bu incelemeyi kendi imkânlarıyla fazla bir güçlük karşılığında yapabilir."

mün gönderme yaptığı TTK m.417/2’de kaydi sisteme ilişkin bir tebliğden söz edilmemektedir. TTK m.431’in sözünü ettiği kaydi sisteme ilişkin tebliğ 417. Maddenin 2. Fıkrasında değil, 5. Fıkrasında yer almaktadır. Dolayısıyla TTK m.431’de yapılan gönderme hatalıdır²⁹. Bu hatanın sebebi, TTK’ya ilk Tasarı aşaması ile kanunlaşma aşaması arasında eklenen ilave fıkralardır. Hem 2005 yılında Adalet Bakanlığı tarafından yayınlanan hem de 2007 yılında Adalet Komisyonu tarafından kabul edilen tasarı metninde TTK m.417 toplam iki fıkradan oluşmaktadır. TTK m.417’nin 2005 tarihli metninde söz konusu tebliğden hiç söz edilmemiş; 2007 tarihli metninde ise söz konusu tebliğe 2. Fıkra yer verilmiştir.

Bu çerçevede değerlendirildiğinde TTK m.417’nin metnine ilave fıkralar eklenirken, 431. Maddede 417. Maddeye yapılan göndermenin düzeltilmesinin unutulduğu söylenebilir. Kanaatimizce 431. Maddede yer alan hatalı gönderme, 431. Maddedeki hükmün değiştirilmesi ile ortadan kaldırılmalıdır. Değişiklik, 431. Maddedeki göndermenin 417. Maddenin 5. Fıkrasına yapılması şeklinde olabileceği gibi, doğrudan ilgili SPK Tebliğine gönderme yapılması şeklinde de olabilir³⁰.

C. Bildirme Yükümlüğüne İlişkin 496. Madde

6102 sayılı TTK’nın 496. Maddesine göre;

“ (1) Borsaya kote edilmiş nama yazılı payların borsada satılmaları hâlinde, Merkezî Kayıt Kuruluşu, Sermaye Piyasası Kurulunun düzenlemelerine uygun olarak devreden kimliğini ve satılan payların sayısını şirkete bildirir veya şirketin bu bilgilere teknik erişimini sağlar”.

Bu hüküm ile nama yazılı payların borsada satılması halinde MKK’na iki farklı alternatif olan bir yükümlülük yüklenmiştir³¹. Bu alternatiflerden birincisi, borsada devredilen nama yazılı kaydi payları “devreden kişinin kimliğini” ve “satılan payların sayısını” şirkete bildirmek; ikincisi ise, borsada devredilen nama yazılı kaydi payları “devreden kişinin kimliği” ve “satılan payların sayısı”, bilgilerine ihraççı şirketin erişimini sağlamaktır. MKK’nun söz konusu alternatiflerden herhangi birisini yerine getirmesi, yükümlülüğünü ortadan kaldırmaktadır³². Ayrıca hangi alternatif yerine getirilirse getirilsin, yapılan işlemler Sermaye Piyasası Kurulu’nun düzenlemelerine uygun olmalıdır.

İhraççı şirketler, MKK nezdinde tutulan kaydi sistemin üyesi olup, kaydi sistemi kullanabilmekte ve kaydi sistemdeki bilgilere ulaşabilmektedirler. Diğer bir ifade ile

²⁹ Aynı yönde bkz. **Kendigelien**, s. 284 dn.116.

³⁰ Bu tebliğin sunulduğu tarihle (12.05.2012) yazılı hale getirildiği tarih arasında, yukarıda belirttiğimiz görüş doğrultusunda 6335 sayılı (ve 26.06.2012 tarihli) Kanun m.40/17 ile TTK m.431 değiştirilmiş ve TTK m.431’de yer alan “ikinci” ifadesi “beşinci” olarak düzeltilmiştir. Böylece isabetli bir şekilde TTK m.431’deki atf, TTK m.417/5’e ve bu maddedeki tebliğe yapılır hale gelmiştir.

³¹ Aynı yönde bkz. **Tekinalp**, Yeni Bağlam Sistemi, s. 70 – 71; **Kendigelien**, s. 352. Alternatifli bir yükümlülüğünün getirilmesinin sebebinin katı bir bildirim anlayışının Merkezi Kayıt Kuruluşu yönünden güçlükler yol açabileceği endişesi olduğu yönünde bkz. **Tekinalp**, Yeni Bağlam Sistemi, s. 71

³² Tasarı halindeyken 496. maddeye göre; MKK’nın hem devreden kimliğini hem de satılan pay senetlerinin sayısını şirkete bildirmesi gerektiği yönünde bkz. **Pulaşlı**, Oy Hakkının Kullanılması, s. 793. Adalet komisyonu aşamasında kabul edilen metinde MKK’ya hem bildirim hem de teknik erişimi sağlama yükümlülüğü ayrı ayrı yüklenmişken, kanunun görüşülmesi aşamasında verilen bir önerenin kabulü sonucu bu iki yükümlülüğün “veya” bağlacı ile seçimlik hale dönüştürüldüğü yönünde bkz. **Kendigelien**, s. 352.

ihraççı şirketlerin kaydi sistemi kullanarak hükümde MKK'na bildirme yükümü olarak verilen bilgilere ulaşmaları mümkündür. Ayrıca borsada işlem gören ve günde birçok kez el değiştirmesi mümkün milyonlarca paya ilişkin her devir işlemine ait bilgilerin MKK tarafından ihraççı şirkete bildirilmesi oldukça güçtür. Her devre devir işlemine ait söz konusu bilgilerin ihraççı şirkete bildirilmesi teknik olarak mümkün olsa bile, buna gerek yoktur. Çünkü ihraççı şirket, sistemdeki bilgilere ulaşabilmektedir. Bu nedenle birinci alternatifte yer alan bildirme yükümünün, kaydi sistemin işleyişine uygun olmadığı gibi, böyle bir bildirimde gerek de olmadığı kanaatindeyiz.

Öte yandan hükümde MKK için düzenlenen bildirme yükümünün şekli ve mahiyeti de tam olarak belirlenmemiştir. Bildirim ile kastedilen, Tebligat Kanunu çerçevesindeki bildirim ise, MKK'nın bu yükümün altından kalkması mümkün değildir. Ancak bildirim ile kastedilen payların devrine ait bilgilerin kaydi sistemdeki ihraççı alt hesaplarına yansıtılması ise, kaydi sistem bu bildirimini halihazırda gerçekleştirmektedir. Nitekim TTK m.496'da bildirim ve teknik erişimin Sermaye Piyasası Kurulu'nun düzenlemelerine uygun olarak yapılacağı hüküm altına alınmıştır³³. Dolayısıyla bu şekilde değerlendirildiğinde hükümde yer alan düzenlemeyi bir yenilikten çok, bir uyumlaştırma gayreti olarak kabul etmek gerekir.

Ayrıca MKK'nın ihraççı şirketin erişimini sağladığı (ihraççının ilgili alt hesabına yansıttığı) bilgiler arasında, hükümde yer aldığı gibi sadece devreden kimliği ve satılan payların sayısı değil, devralanın kimliği de yer almaktadır. Çünkü TTK m.496'nın amacı, pay defterinin gerçek durumu yansıtmasını sağlamaktır³⁴. Pay defterinin gerçek durumu yansıtılması içinse, şirketin devreden yanında devralanın kimlik bilgilerini de bilmesi ve pay defterine geçirmesi gerekmektedir. Ayrıca devreden kimlik bilgileri ihraççı şirket tarafından zaten bilinmektedir. Önemli olan devredenden ziyade devralanın, diğer bir ifade ile yeni pay sahibinin (veya payları devralan eski pay sahibi olan kişinin) kimlik bilgileridir. Nitekim payları devralan yeni pay sahibinin şirkete ortak olup olamayacağının veya payları devralan eski pay sahibinin şirketteki ortaklık oranının belli bir yüzdeyi geçip geçmediğinin şirketçe değerlendirilebilmesi için devralanın kimliğinin şirket tarafından bilinmesi gerekmektedir. Öte yandan devralan kişinin kimlik bilgilerinin şirket tarafından bilinmesi, payın sahibine verdiği hakların kime ait olduğu ve kim tarafından kullanılacağı açısından da önemlidir.

Bu çerçevede değerlendirildiğinde hükümde yer alan düzenleme (TTK m.496) ; *“Borsaya kote edilmiş nama yazılı payların borsada satılması halinde Merkezi Kayıt Kuruluşu, Sermaye Piyasası Kurulu'nun düzenlemelerine uygun olarak devreden ve devralanın kimliği ile satılan payların sayısını ilgili ihraççı alt hesabına yansıtır ve ihraççı şirketlerin kaydi sistemi kullanarak bu bilgilere teknik erişimini sağlar”* şeklinde değiştirilmelidir.

Nitekim TTK'nın 497. Maddesinin 1. Fıkrasında borsaya kote nama yazılı paylarda paydan kaynaklanan hakların devralana geçme zamanı, devrin borsada ve borsa dışında yapılmasına göre farklı şekilde düzenlenmiştir. Bu şekilde bir farklılığa gidilmesinin sebebi de borsada yapılan devirden kaydi sistem aracılığıyla ihraççı şirketin haberdar olması, borsa dışında yapılan devirden ise, ihraççı şirketin ancak kendisine bildirim yapılması halinde haberdar olmasıdır. Dolayısıyla TTK m.497'de yer alan hüküm de ihraççı şirketin kaydi sistemi kullanarak devre ait bilgilere ulaşabileceği konusundaki TTK m.496'ya ilişkin yukarıda ortaya koyduğumuz görüşü desteklemektedir.

³³ **Tekinalp**, Yeni Bağlam Sistemi, s. 70.

³⁴ Bkz. TTK m.496 Madde Gerekçesi

D. Hakların Geçişine İlişkin 497. Maddenin 1. ve 2. Fıkrası

6102 sayılı TTK'nın 497. Maddesinin 1. ve 2. Fıkrasına göre;

“(1) Borsaya kote nama yazılı paylar **borsada** iktisap edildikleri takdirde, paylardan kaynaklanan haklar payların devri ile birlikte devralana geçer. Borsaya kote nama yazılı payların, **borsa dışında** iktisap edilmeleri hâlinde, söz konusu haklar, pay sahipliği sıfatının şirket tarafından tanınması için, devralanın şirkete başvuruda bulunmasıyla devralana geçer.

(2) Devralan, şirket tarafından tanınuncaya kadar, paylardan doğan, genel kurula katılma ve oy hakkını ve oy hakkına bağlı diğer hakları kullanamaz. Tüm diğer pay sahipliği haklarının, özellikle rüçhan hakkının kullanılmasında, iktisap eden herhangi bir sınırlamaya tabi değildir”.

TTK m.497/1'de borsaya kote nama yazılı kaydi payların devrinde hakların devralana geçişi, bu payların borsada ya da borsa dışında iktisap edilmelerine göre ayrı ayrı düzenlenmiştir³⁵. Buna göre; borsaya kote nama yazılı kaydi payların borsada iktisap edilmeleri halinde, bu paylardan kaynaklanan tüm malvarlığına ve yönetime ilişkin haklar payların devri ile birlikte devralana geçmektedir (TTK m.497/1). Borsaya kote nama yazılı kaydi payların, borsa dışında iktisap edilmeleri hâlinde ise, bu paylardan kaynaklanan (tüm malvarlığına ve yönetime ilişkin) haklar, pay sahipliği sıfatının şirket tarafından tanınması için, devralanın şirkete başvuruda bulunmasıyla devralana geçmektedir (TTK m.497/1).

Öte yandan TTK m.497/2'de devralanın, şirket tarafından tanınuncaya kadar, paylardan doğan, genel kurula katılma ve oy hakkı ile oy hakkına bağlı diğer hakları kullanamayacağı; tüm diğer pay sahipliği haklarının (özellikle rüçhan hakkının) kullanılmasında ise, herhangi bir sınırlamaya tabi tutulamayacağı düzenlenmiştir³⁶. Ancak bu hükmün borsaya kote nama yazılı kaydi payların iktisap şekillerinden (borsada veya borsa dışında iktisaptan) hangisine uygulanacağına ilişkin bir kurula söz konusu düzenlemede yer verilmemiştir. TTK m.497'nin madde Gereğesinde ise; nama yazılı paylar, ister borsada ister borsa dışında iktisap edilmiş olsunlar, şirket devralanı pay defterine kaydetmediği sürece genel kurula katılma ve oy hakkı ile oy hakkına bağlı hakların kullanılamayacağı, malvarlıksal hakların işe herhangi bir sınırlamaya bağlı olmaksızın kullanılabileceği açıklaması yer almaktadır³⁷.

³⁵ Aynı yönde bkz. TTK m.497 Madde Gereğesi

³⁶ Borsaya kote nama yazılı paylardan kaynaklanan hakların payların devri ile birlikte devralan geçtiği; ancak oy hakkı ile buna bağlı hakların pay sahipliği sıfatının şirket tarafından tanınuncaya kadar donduğu yönünde bkz. **Pulaşlı**, Şerh, C. II, s. 1515.

³⁷ Bu tür bir hükme varılmasının sebebi TTK m.497 Madde Gereğesinde; “oy ve ona bağlı hakların şirket üzerindeki hakimiyet ile doğrudan ilgili bulunması, buna karşılık pay senetlerine yatırım yapan kişinin malvarlıksal hakları kazanmasının gerekliliği” şeklinde açıklanmıştır. Ayrıca TTK m.497 Madde Gereğesinde “Her iki halde de, birinci fıkrada kullanılan "haklar" terimi ile "oy hakkı ile ona bağlı hakların kullanılması" dışındaki haklar kastedilmiştir. Her iki geçiş anında da oy hakkı ile (genel kurula katılma, konuşma, öneride bulunma gibi) ona bağlı haklar kullanılamaz; yoksa bunlar devredende kalmış değildir. Bu varsayım da oy ve ona bağlı haklar yönünden hukukî durum şöyledir. Oy ve ona bağlı haklar devralana geçmiştir. Ancak devralan sadece bu hakları kendisi şirket tarafından tanınuncaya kadar kullanamaz. Devredende ise devrolunan pay senetlerinden doğan hiçbir hak kalmamıştır. Birinci fıkrada istisnaya işaret edilmeksizin "haklar" denilmiş olmasının sebebi devredende hiçbir hakkın bulunmaması, hiçbir hakkın onda kalmamış olmasıdır. Hakların geçmesi hisse senetlerinin mülkiyetinin geçmesi anlamındadır” ifadelerine yer verilmiştir.

Gereğede yer alan söz konusu açıklamaya rağmen, YTTK m.497/2 hükmünün sadece nama yazılı kaydi payların “**borsa dışında**” iktisabı halinde uygulanması gerektiği; nama yazılı kaydi payların “**borsada**” iktisabı halinde ise genel kurula katılma hakkı ile oy hakkını ve oy hakkına bağlı diğer hakların kullanılması için devralanın pay defterine kaydedilmesine ve şirket tarafından tanınmasına gerek olmadığı kanaatindeyiz³⁸. Çünkü TTK m.497/2 hükmü ve TTK m.497'nin Madde Gereğesinde yer alan söz konusu açıklama, Sermaye Piyasası Mevzuatı ile uyuşmayan, iki ön kabulden hareket etmektedir³⁹. Bu ön kabuller; 1) Borsaya kote edilmiş nama yazılı payların da pay defterine kaydedilmesinin zorunlu olduğu (diğer bir ifade ile nama yazılı kaydi paylara ilişkin pay sahipliği haklarının kullanılabilmesi için pay defterinde kayıtlı pay sahibi olunmasının zorunlu olduğu) ve 2) Borsaya kote edilmiş anonim şirket payları açısından nama yazılı ve hamiline yazılı şeklinde bir ayrımın söz konusu olduğudur.

Hâlbuki nama yazılı payların pay defterine kaydını düzenleyen TTK m.499'da borsaya kote edilmiş nama yazılı anonim şirket paylarının (nama yazılı kaydi payların) pay defterine kaydedileceğine ilişkin bir hüküm bulunmamaktadır. Hatta TTK m.499'un 5. Fikrasındaki “*Merkezî Kayıt Kuruluşu tarafından kayden takibi yapılan nama yazılı paylara ilişkin Sermaye Piyasası Kanunu hükümleri ile ilgili diğer düzenlemeler saklıdır*” hükmü ile borsaya kote edilmiş nama yazılı anonim şirket paylarına ilişkin SPK hükümleri saklı tutulmuştur⁴⁰. Saklı tutulan hükümlerden SPK m.10/A/6'da ise, payların devrinin, Türk Ticaret Kanunu hükümleri çerçevesinde anonim şirket tarafından pay defterine kaydına, ilgililerin başvurusuna gerek kalmaksızın, MKK nezdinde ihraççılar itibariyle tutulan kayıtların esas alınacağı hükmü yer almaktadır. Bu hükme göre; payları borsaya kote edilmiş anonim şirketlerde pay sahiplerinin tespiti açısından MKK tarafından tutulan kayıtlar esas alınmalıdır⁴². Diğer bir ifade ile payları borsaya kote edilmiş anonim şirketlerde pay sahibinin ve paya bağlanan hakları

³⁸ Aksi yönde bkz. **Kendigelen**, s. 352 – 353; **Pulaşlı**, Şerh, C. II, s. 1470, 1514; **Tekinalp**, Yeni Bağlam Sistemi, s. 69, s. 73 – 74; **Altaş**, s. 265; **Sevi**, s. 261 – 262.

³⁹ TTK m.497 ikinci fıkra gereğesine göre; “*Nama yazılı pay senetleri ister borsada, ister borsa dışında iktisap edilmiş olsunlar, şirket devralanı pay defterine kaydetmediği sürece oy ve ona bağlı haklar kullanılamaz. Buna karşılık malvarlıksal haklar herhangi bir sınırlamaya bağlı olunmaksızın kullanılabilir. Bunun sebebi oy ve ona bağlı hakların şirket üzerindeki hakimiyet ile doğrudan ilgili bulunması, buna karşılık hisse senetlerine yatırım yapan kişinin malvarlıksal hakları kazanmasının gerekliliğidir.*”

⁴⁰ Bu hükümden senede bağlanmamış hamiline yazılı payların da kayden takip edilmeye başlanmalarından itibaren artık hamiline yazılı paylara pay defterinde yer verilmeyeceğinin anlaşılması gerektiği yönünde bkz. **Tekinalp**, Yeni Bağlam Sistemi, s. 93.

⁴¹ Sermaye Piyasası Kanunu'nun 10/A maddesinin 6. fıkrasında “Ticaret Kanunu'nun 417. maddesi” hükmüne gönderme yapılmıştır. Ancak bu gönderme, 6762 sayılı ETK'ya yapılan bir göndermedir. 6102 sayılı TTK'nın yürürlüğe girmesi ile birlikte söz konusu fıkradaki göndermeden 6102 sayılı TTK m.499'un anlaşılması uygun olur. Çünkü 14.01.2011 tarih ve 6103 sayılı Türk Ticaret Kanununun Yürürlüğü ve Uygulama Şekli Hakkında Kanun (RG. T. 14.02.2011, S.27846) m.7 nedeniyle, Sermaye Piyasası Kanunu'nun 10/A maddesindeki 6762 sayılı ETK'nın 417. maddesine yapılan gönderme, yürürlüğe girmesiyle birlikte 6102 sayılı TTK'nın 499. maddesine yapılmış sayılacaktır. 6103 sayılı Kanun'un Yollamalar başlıklı 7. maddesi şu şekildedir: “*Bu Kanunun ve Türk Ticaret Kanununun yürürlüğe girmesiyle, 6762 sayılı Kanunun yürürlükten kaldırılan veya değiştirilen maddelerine diğer mevzuat tarafından yapılmış bulunan yollamalar, Türk Ticaret Kanununda o maddeleri karşılayan hükümler varsa onlara yapılmış sayılır. Aksi hâlde, hâkim 22/11/2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medenî Kanununun 1 inci maddesini uygular. Birinci cümle hükmü, esas sözleşmeler dahil, her çeşit sözleşme, taahhütname, beyan ve benzeri metinlerdeki eski hukuka yapılmış olan yollamalar için de geçerlidir*”.

⁴² Aynı yönde bkz. **Narbay**, s. 160 – 161.

kullanacak kişinin tespit edilmesinde esas alınacak kayıtlar, pay defterinde yer alan kayıtlar değil, MKK tarafından tutulan kayıtlardır⁴³. Bu yüzden söz konusu hüküm ile birlikte, anonim şirketlerde nama yazılı paylara ilişkin tasarruf işlemi yapmaya yetkili kişinin belirlenmesinde pay defteri kayıtlarının doğru olduğuna ilişkin karine⁴⁴, payları borsaya kote edilmiş (kaydi sisteme tabi) anonim şirketler açısından ortadan kalkmıştır⁴⁵. Dolayısıyla TTK m.497/2 hükmü ve TTK m.497 Madde Gereğesinde yer alan açıklamaya ilişkin (Borsaya kote edilmiş nama yazılı payların da pay defterine kaydedilmesinin zorunlu olduğu, diğer bir ifade ile nama yazılı kaydi paylara ilişkin pay sahipliği haklarının kullanılabilmesi için pay defterinde kayıtlı pay sahibi olunmasının zorunlu olduğu şeklindeki) birinci ön kabul ortadan kalkmakta ve geçerliliğini yitirmektedir.

Ayrıca pay devrinin pay defterine kaydı, nama yazılı paylar açısından geçerli olup, hamiline yazılı paylar açısından geçerli değildir. Kaydileştirme Tebliği Geçici m.4’de ise, borsada işlem gören anonim şirket paylarının farklı nevilere ayrılması durumunda, söz konusu payların MKK tarafından nevilere ilişkin bir ayırım yapılmaksızın izleneceği düzenlenmiştir. Bu düzenleme nedeniyle borsada işlem gören anonim şirket payları açısından söz konusu olan nama yazılı ve hamiline yazılı şeklindeki nevi ayırımı, MKK’nın yaptığı işlemler açısından fiilen ortadan kaldırılmıştır⁴⁶. Bunun bir sonucu olarak da nama yazılı kaydi payların borsada devrinde, devir işleminin geçerli olması için anonim şirkete başvurulmasına ve devir işleminin pay defterine kaydedilmesine gerek yoktur⁴⁷. Dolayısıyla TTK m.497/2 hükmü ve TTK m.497 Madde

⁴³ Kaydi sistemdeki kaydın tasarruf işlemi yapabilecek yetkiliyi göstermek konusunda karine teşkil ettiği yönünde bkz. **Tekinalp**, Nama Yazılı Kaydi Paylar, s. 541; **Ergincan/Yayla**, s. 153.

⁴⁴ Anonim şirketlerde nama yazılı paylara ilişkin tasarruf işlemi yapmaya yetkili kişinin belirlenmesinde pay defteri kayıtlarının doğru olduğuna ilişkin karine bulunduğu yönünde bkz. **Poroy/Tekinalp/Çamoğlu**, N. 1131. Ayrıca bkz. 11. HD. T. 30.12.1985, E. 1985/7302, K. 1985/7377 (Batider, C. XIII 168).

⁴⁵ Aynı yönde bkz. **Narbay**, s. 161.

⁴⁶ Kaydileştirme Tebliği’nin Geçici 4. maddesinin 2. fıkrasına göre; “...*İMKB Takas ve Saklama Bankası A.Ş. nezdinde mislen saklamada tutulmakta olanlar dâhil borsada işlem gören anonim ortaklık hisse senetlerinin farklı nevilere ayrılması durumunda, söz konusu paylar Merkezi Kayıt Kuruluşu tarafından nevilere ilişkin bir ayırım yapılmaksızın izlenir*”. Bu hüküm ile birlikte anonim şirket payları arasında var olan nama yazılı ve hamiline yazılı şeklindeki nevi ayırımı ortadan kaldırılmamıştır. Ancak anonim şirket payının nevi ne olursa olsun, Merkezi Kayıt Kuruluşu tarafından aralarında herhangi bir ayırım yapılmaksızın izleneceği hüküm altına alınmıştır. Dolayısıyla kaydi sisteme tabi anonim şirketlerin payları açısından söz konusu olan nama yazılı ve hamiline yazılı şeklindeki ayırım, Merkezi Kayıt Kuruluşu’nun yaptığı izleme faaliyeti ve kaydi sistemde yapılan işlemler açısından, fiilen ortadan kaldırılmıştır. Söz konusu düzenlemeyi takiben, Kaydileştirme Tebliği’nin Geçici 4. maddesinin 3. fıkrasında yer alan “...*paylarını aynı türe...*” ve “...*nevi ayırımına gitmeyecekleri...*” ifadelerinden, kaydi anonim şirket payları açısından nama yazılı ve hamiline yazılı şeklindeki ayırımın kabul edildiği ve fakat Merkezi Kayıt Kuruluşu nezdinde yapılan işlemler açısından bu tür bir nevi ayırımı yapılmadan işlemlerin yerine getirileceği anlaşılmaktadır. Bu düzenlemenin esas amacı ise, kaydi sisteme tabi anonim şirket payları açısından fiilen ortadan kaldırılan nama yazılı ve hamiline yazılı şeklindeki ayırım nedeniyle ortaya çıkabilecek problemleri engellemeye yönelik tedbirler almaktır. Dolayısıyla senede bağlanmadan kaydi sistemde takip edilen kaydi anonim şirket payları nama yazılı veya hamiline yazılı olabilir. Ancak kaydi anonim şirket paylarının nevi ne olursa olsun kaydi sistem işlemleri yapılırken bunlar arasında herhangi bir ayırım yapılmayacaktır. Bkz. **Ünal** 217 vd.

⁴⁷ Aynı yönde bkz. **Ünal**, s. 237; **Manavgat**, Kaydi Sistem, s. 184 – 185; **Haselçin**, s. 151; **Ayhan**, s. 132; **Sevi**, s. 289 – 290. Aksi yönde bkz. **Narbay**, s. 249. Ayrıca bkz. **Tekinalp**, Nama Yazılı Kaydi Paylar 542.

Gerekçesinde yer alan açıklamaya ilişkin (Borsaya kote edilmiş anonim şirket payları açısından nama yazılı ve hamiline yazılı şeklinde bir ayırımın söz konusu olduğu şekildeki) ikinci ön kabul de ortadan kalkmakta ve geçerliliğini yitirmektedir.

TTK m.497/2 hükmü ve TTK m.497 Madde Gerekçesinin hareket ettiği iki ön kabulde ortadan kalktığına ve geçerliliğini yitirdiğine göre, söz konusu maddenin getirdiği düzenlemenin ve gerekçede yer alan açıklamanın dayanaksız kaldığı söylenebilir. Dolayısıyla TTK m.497/2'nin getirdiği düzenlemeye ve TTK m.497 Madde Gerekçesinde yer alan açıklamaya itibar edilmemesi gerekmektedir.

Öte yandan TTK m.417/1'e göre; yönetim kurulu, Sermaye Piyasası Kanununun 10/A maddesi uyarınca "genel kurula katılabilecek kayden izlenen payların sahipleri"ne ilişkin listeyi, Merkezi Kayıt Kuruluşundan sağlayacağı "pay sahipleri çizelgesi"ne göre düzenlemelidir. Diğer bir ifade ile kaydi paylar açısından genel kurula katılacakların (dolayısıyla genel kurulda oy hakkını ve oy hakkına bağlı diğer hakları kullanacakların) listesi, anonim şirket pay defterine göre değil, MKK nezdinde tutulan kaydi sistemdeki bilgilere göre hazırlanmalıdır⁴⁸. Nitekim bu durum, TTK m.417/5'de kaydi paylara ilişkin pay sahipleri çizelgesinin MKK'dan sağlanmasının usul ve esaslarının Sermaye Piyasası Kurulu tarafından yayımlanmış tebliğ ile düzenleneceği belirtilerek de açıkça ifade edilmiştir. Ayrıca Yargıtay içtihatlarına göre; pay defterindeki kayıtlar ile hazır bulunanlar çizelgesindeki kayıtların birbiri ile çelişmesi durumunda, hazır bulunanlar çizelgesindeki kayıtlara üstünlük tanınmalıdır⁴⁹. Dolayısıyla borsaya kote edilmiş kaydi anonim şirket paylarının sahiplerinin belirlenmesi açısından Sermaye Piyasası Kurulu düzenlemeleri ve MKK nezdinde tutulan kaydi sistem kayıtları, pay defteri kayıtlarına göre önceliklidir. Nitekim Kotasyon Yönetmeliği⁵⁰ m.6'ya göre de menkul kıymetlerin borsada satılmış olması halinde, pay sahipliğine ilişkin olarak Merkezi Kayıt Kuruluşu kayıtları esas alınmalıdır.

Payları borsaya kote edilmiş anonim şirketlerde "hazır bulunanlar listesi" MKK'dan sağlanan pay sahipleri çizelgesine göre hazırlandığına (TTK m.417/1) ve genel kurul toplantısına da yönetim kurulu tarafından düzenlenen bu "hazır bulunanlar listesi"nde adı bulunan pay sahipleri katılabildiğine (TTK m.415/1) göre; payları borsaya kote edilmiş anonim şirketlerde kaydi pay sahiplerinin genel kurul toplantısına katılabilmeleri (ve genel kurulda oy hakkını ve oy hakkına bağlı diğer hakları kullanabilmeleri) için pay defterine kayıtlı olmalarına gerek yoktur. Dolayısıyla TTK m.417/1 ve 5 ile TTK m.415/1 hükümlerinden hareket edildiğinde de yukarıda belirttiğimiz aynı sonuca ulaşılmaktadır.

Yukarıda yaptığımız açıklamalardan bağımsız olarak TTK m.330'da yer alan "Özel kanunlara tabi anonim şirketlere, özel hükümler dışında bu kısım hükümleri uygulanır" şeklindeki hükümden hareket edildiğinde de aynı sonuca ulaşılabilecektir. Çünkü payları borsaya kote edilmiş anonim şirketler, Sermaye Piyasası Kanunu hükümlerine tabidir. Sermaye Piyasası Kanunu ve bu kanuna dayanılarak çıkarılan mevzuata göre ise, (yukarıda yapılan açıklamalarda da yer aldığı üzere) payları borsaya kote edilmiş anonim şirketlerde kaydi pay sahiplerinin genel kurulda oy hakkını ve oy hakkına bağlı diğer hakları kullanabilmeleri için pay defterine kayıtlı olmalarına gerek yoktur.

Yapılan açıklamalar çerçevesinde değerlendirildiğinde; borsaya kote edilmiş nama yazılı kaydi payların "**borsa dışında**" devrinin anonim şirket tarafından onay-

⁴⁸ TTK m.426 Madde Gerekçesinde de pay sahipliği sıfatının pay defteri dışında diğer delillerle de ispatlanabileceği ve MKK kayıtlarının niteliği ve bu yönden değerlendirilmesinin öğretici ile yargıya ait bir temel sorun olduğu belirtilmektedir.

⁴⁹ 11. HD. T. 08.11.1982, K. 1982/2970, E. 1982/4443 ve 11. HD. T. 22.01.1986, K. 1986/6361, E. 1986/81 (Tekinalp, Yeni Bağlam Sistemi, s. 99, dn. 6.)

⁵⁰ Sermaye Piyasası Kurulu'nun yayınladığı İstanbul Menkul Kıymetler Borsası Kotasyon Yönetmeliği (RG. T. 24.06.2004, S. 25502)

lanmaması halinde, pay sahipliği sıfatının şirket tarafından tanınması için devralanın şirkete başvuruda bulunmasıyla, (borsaya kote edilmemiş nama yazılı payların aksine⁵¹), payların mülkiyeti ve paylardan kaynaklanan haklar devralana geçer. Ancak devralan, pay sahipliği sıfatı şirket tarafından tanınuncaya kadar, paylardan doğan genel kurula katılma ile oy hakkını ve oy hakkına bağlı diğer hakları⁵² kullanamaz; tüm diğer pay sahipliği haklarını⁵³ ise kullanabilir (TTK m.497/2).

Nama yazılı kaydi payların “**borsada**” iktisabı halinde ise, payların mülkiyeti ve paylardan kaynaklanan haklar payların devri ile birlikte devralana geçer (TTK m.497/1). Bu paylardan kaynaklanan (genel kurula katılma hakkı ile oy hakkını ve oy hakkına bağlı diğer haklar dâhil) hakların kullanılması için devralanın şirket tarafından tanınmasına ve pay defterine kaydedilmesine gerek yoktur⁵⁴. Diğer bir ifade ile TTK m.497/2 hükmü, sadece TTK m.497/1’in ikinci cümlesi için geçerli olup, birinci cümlesi için geçerli değildir.

SONUÇ

Kaydi sisteme ilişkin 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu hükümlerinin getirdiği yeniliklere ve bu hükümlere ilişkin değerlendirilmelere ilgili başlıklar altında ayrıntılı olarak değinilmiştir. Bu nedenle sonuç bölümünde öncelikle yapılan önemli tespitlere sıra numarası altında yer verilecek; daha sonra ise ortaya çıkacağını düşündüğümüz sorunların temelinde yatan neden ile buna ilişkin çözüm önerilerinden bahsedilecektir.

1. TTK ile yapılan değişikliklerle kaydi pay sahipleri açısından genel kurul toplantılarına katılma prosedürü kolaylaştırılmıştır. Ayrıca TTK ile genel kurul toplantılarına katılma prosedürü açısından paylar arasında var olan nama yazılı ve hamiline yazılı şeklindeki ayırım, kaydi paylarla sınırlı olmak üzere kaldırılmıştır. Bu çerçevede payların genel kurul toplantısından bir hafta önce şirkete tevdi ve giriş kartı almak gibi genel kurul toplantılarına katılmayı zorlaştıran prosedürler kaydi paylar açısından kaldırılmıştır. Böylece hem nama yazılı hem de hamiline yazılı kaydi pay sahiplerinin, herhangi bir ayırım yapılmaksızın, daha kolay bir şekilde genel kurul toplantısına katılmaları sağlanmıştır.

2. TTK m.431’deki 417. Maddenin 2. Fıkrasına yapılan gönderme hatalıdır. Bu hata TTK m.431’in değiştirilmesi ile ortadan kaldırılmalıdır. Bu değişiklik, 431. Maddedeki göndermenin 417. Maddenin 5. Fıkrasına yapılması şeklinde olabileceği gibi, doğrudan ilgili SPK Tebliğine gönderme yapılması şeklinde de olabilir.

3. TTK m.496’da yer alan “ (1) Borsaya kote edilmiş nama yazılı payların borsada satılmaları hâlinde, Merkezî Kayıt Kuruluşu, Sermaye Piyasası Kurulunun düzenlemelerine uygun olarak devreden kimliğini ve satılan payların sayısını şirkete bildirir veya şirketin bu bilgilere teknik erişimini sağlar” şeklindeki düzenleme; “Borsaya kote edilmiş nama yazılı payların borsada satılması halinde Merkezî Kayıt Kuruluşu, Sermaye Piyasası Kurulu’nun düzenlemelerine uygun olarak devreden ve devra-

⁵¹ Borsaya kote edilmemiş nama yazılı pay senetlerinin devrinde, anonim şirket bu devre onay vermedikçe payların mülkiyeti ve paylara bağlı tüm (malvarlığına ve yönetime ilişkin) haklar, devralana geçmez, devredende kalır (TTK m.494/1).

⁵² Oy hakkına bağlı diğer haklar kapsamına; genel kurulu toplantıya çağırma hakkı, toplantılara katılma hakkı, öneride bulunma hakkı, özel denetim isteme hakkı ile bilgi alma ve inceleme hakkı girmektedir.

⁵³ Tüm diğer haklar kapsamına; kar payı hakkı, tasfiye payı hakkı, bedelsiz payları edinme hakkı ve yeni payları edinmede rüçhan hakkı girmektedir.

⁵⁴ Aksi görüş belirten *Sevi*’ye göre; 6102 sayılı TTK borsaya kote edilmiş nama yazılı paylar bakımından farklı bir yol izleyerek, payın mülkiyetinin ve paya bağlı hakların devralan tarafından kazanılması ile devralanın söz konusu hakları kullanabilmesi olanağını birbirinden ayırmıştır. Bkz *Sevi*, s. 259.

lanın kimliği ile satılan payların sayısını ilgili ihraççı alt hesabına yansıtır ve ihraççı şirketlerin kaydi sistemi kullanarak bu bilgilere teknik erişimini sağlar” şeklinde değiştirilmelidir.

4. Borsaya kote edilmiş nama yazılı kaydi payların “**borsa dışında**” devrinin anonim şirket tarafından onaylanmaması halinde, pay sahipliği sıfatının şirket tarafından tanınması için devralanın şirkete başvuruda bulunmasıyla, payların mülkiyeti ve paylardan kaynaklanan haklar devralana geçer. Ancak devralan, pay sahipliği sıfatı şirket tarafından tanınmaya kadar, paylardan doğan genel kurula katılma ile oy hakkını ve oy hakkına bağlı diğer hakları kullanamaz; tüm diğer pay sahipliği haklarını ise kullanabilir (TTK m.497/2). Nama yazılı kaydi payların “**borsada**” iktisabı halinde ise, payların mülkiyeti ve paylardan kaynaklanan haklar payların devri ile birlikte devralana geçer (TTK m.497/1). Bu paylardan kaynaklanan (genel kurula katılma hakkı ile oy hakkını ve oy hakkına bağlı diğer haklar dâhil) hakların kullanılması için devralanın şirket tarafından tanınmasına ve pay defterine kaydedilmesine gerek yoktur. Diğer bir ifade ile TTK m.497/2 hükmü, sadece TTK m.497/1’in ikinci cümlesi için geçerli olup, birinci cümlesi için geçerli değildir.

6102 sayılı TTK’nın kaydi sisteme ilişkin getirdiği hükümler açısından ortaya çıkabilecek sorunların temelinde, TTK’daki kaydi sisteme ilişkin hükümlerin İsviçre’den alınmış olması yatmaktadır⁵⁵. Çünkü kaydi sistem ve kaydi paylar, Sermaye Piyasası ve Borsa Mevzuatı kapsamında olup, Türk Sermaye Piyasası ve Borsa Mevzuatı ile İsviçre Borsa Mevzuatı arasında en küçük bir benzerlik bulunmamaktadır⁵⁶. Buna rağmen ve Sermaye Piyasası Mevzuatında mevcut çeşitli düzenlemeler olmasına rağmen, TTK ile kaydi sisteme ve kaydi paylara ilişkin çeşitli yeni hükümler getirilmiş ve bu hükümler İsviçre’den alınmıştır. Dolayısıyla kaydi sisteme ilişkin Sermaye Piyasası Mevzuatı ile TTK hükümleri birbiri ile çelişmektedir. Bu çelişki, bazı hükümlerin oluşturulması sırasında yapılan değişikliklerle ortadan kaldırılmış, ancak bazı hükümlerde (TTK m.497 gibi) hala varlığını devam ettirmektedir⁵⁷.

Söz konusu sorunun iki farklı şekilde çözülebileceği kanaatindeyiz. Birinci çözüm yolu; halka açık anonim şirketlere ve payları borsaya kote edilmiş anonim şirketlere ilişkin (zorunlu olanlar dışındaki) tüm hükümlerin TTK’dan çıkartılması ve bu hükümlerin sadece Sermaye Piyasası Kanunu ve bu Kanuna dayanılarak çıkarılan mevzuat ile düzenlenmesi şeklinde olabilir. İkinci çözüm yolu ise, TTK’da kaydi sisteme ilişkin yer alan hükümlerin Sermaye Piyasası Mevzuatına göre gözden geçirilerek bu mevzuatla uyumlu hale getirilmesi şeklinde olabilir.

Kanaatimizce; halka açık anonim şirketlerin ve payları borsaya kote edilmiş anonim şirketlerin Sermaye Piyasası Kanunu ve bu Kanuna dayanılarak çıkarılan mevzuat ile düzenlenmesi daha doğru olacaktır. Bu çerçevede TTK’daki (zorunlu olanlar dışındaki) halka açık anonim şirketlere ve payları borsaya kote edilmiş anonim şirketlere ilişkin düzenlemeler çıkartılmalıdır. Diğer bir ifade ile TTK, karışıklıklara, farklı anlaşılmalara ve mevzuat uyumsuzluklarına meydan vermemek için özel bir Kanun olan Sermaye Piyasası Kanunu’nun kapsamına giren konularda, mümkün olduğunca, düzenleme getirmemelidir.

⁵⁵ En çok sorun oluşturabilecek hükümlerden biri olan TTK m.497, İsviçre Borçlar Kanunu (Schweizerisches Obligationenrecht) ’nun 685f hükmünden alınmıştır.

⁵⁶ Bkz. **Tekinalp**, Yeni Bağlam Sistemi, s. IX.

⁵⁷ Türk Ticaret Kanunu’nun (Tasarısının) Sermaye Piyasası Kanunu, sermaye piyasası ve piyasasının aktörlerini hakkında bazı özel hükümler içerdiği ve bunların bir kısmının TTK (Tasarı) ile Sermaye Piyasası Kanunu (SPKn) arasındaki hüküm farklılıklarını ortadan kaldırarak hukukumuzda anonim şirketleri ilgilendiren konularda iki değişik düzenlemenin bulunmasının doğurabileceği sakıncaları önleme veya en aza indirmeye yönelik olduğu yönünde bkz. **Tekinalp**, Sermaye Piyasası, s. 21.

KAYNAKÇA

- Alberta** : Law Reform Institute: Transfers of Investment Securities, June 1993.
- Altaş, Soner** : Yeni Türk Ticaret Kanununa Göre Anonim Şirketler, Ankara 2011.
- Ayhan, Hatice Ebru** : Borsada Hisse Senedi Alım Satım Sözleşmesi ve Hakkın İntikali, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Özel Hukuk Ana Bilim Dalı, Ankara 2008.
- Bjerre, Carl S./**
- Rocks, Sandra M.** : The ABCs of the UCC, Article 8: Investment Securities, 2004.
- Cyntia,**
- Teo Tsu Min** : The Multi-tier Contest - Competing Priorities in an Indirect Holding System, Company and Securities Law Journal, May 2003, C. XXI, S. 3, s. 168 vd.
- Ergincan, Yakup/**
- Yayla, Ümit** : Hisse Senetlerinin Kaydileştirilmesi Sonrası Halka Açık Anonim Ortaklıklarda Oy Hakkının Kullanılması, Prof. Dr. Aydın Aybay'a Armağan, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi, İstanbul 2004, s. 143 – 160.
- Ergincan, Yakup** : Hisse senetlerinin Kaydileştirilmesi, Dünya ve Türkiye Uygulaması, Geleneksel Finans Sempozyumu Bildirileri 2004, Marmara Üniversitesi Bankacılık ve Sigortacılık Enstitüsü & Marmara Üniversitesi Bankacılık ve Sigortacılık Yüksekokulu, s. 170 – 177. (Dünya ve Türkiye)
- Ergincan, Yakup** : Merkezi Kayıt Kuruluşu, Kıymetli evrakın senet unsurunun bertaraf edilmesi ve payların MKK tarafından izlenmesi, Kurumsal Yatırımcı Dergisi, Nisan – Mayıs – Haziran 2009, s. 10 vd. (Merkezi Kayıt Kuruluşu)
- Guttman, Egon** : Toward the Uncertificated Security: A Congressional Lead for States to Follow, Washington and Lee Law Review, Summer 1980, C. XXXVII, S. 3, s. 717 vd.
- Guynn, Randall D.** : Modernizing Securities Ownership, Transfer and Pledging Laws, UK 1996.
- Harris, Steven L./Mooney,**
- Charles W.** : Negotiability, Electronic Commercial Practices, And A New Structure For The UCC Article 9 Filing System: Tapping The Private Market For Information Technology, Idaho Law Review, 1995, C. XXXI, s. 835 vd.
- Haselçin, İbrahim** : Türk Hukukunda Kaydi Sistem, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kocaeli 2006.
- IOSCO** : Towards A Legal Framework for Clearing and Settlement in Emerging Markets, 1997.
- Kendigelen, Abuzer** : Türk Ticaret Kanunu, Değişiklikler, Yenilikler, ve İlk Tespitler, İstanbul 2011.
- Loader, David** : Clearing, Settlement and Custody, UK 2008.
- Manavgat, Çağlar** : Sermaye Piyasası Kanununun 10/A Maddesi Hükmüne Göre Kaydi Sistemin Esasları, AÜHFD, 2001, C. L, S. 2, s. 159 vd. (Kaydi Sistem)
- Manavgat, Çağlar** : Türk Ticaret Kanunu Tasarısının Sermaye Piyasasını Etkileyen Yönleri, Yeditepe Üniversitesi, Hukuk Fakültesi Dergisi, 2005, C. II, S. 1, s. 523 vd. (Tasarı).

- Micheler**, Eva : Farewell Quasi-Negotiability? Legal Title and Transfer of Shares in a Paperless World, *The Journal of Business Law*, London 2002.
- Mooney**, Charles W/
- Kinami**, Atsushi : Transfer, Pledge, Clearance and Settlement in the Japanese and United States Government Securities Markets, *University of Pennsylvania Journal of International Business Law*, Fall/Winter, 1991, s. 517 vd.
- Narbay**, Şafak : Anonim Ortaklıkta Pay Defteri, Ankara 2003.
- Norman**, Peter : Plumbers and Visionaries Securities Settlement and Europe's Financial Market, England 2007.
- Özkul**, Levent : Merkezi Kayıt Kuruluşu A.Ş ve Sermaye Piyasası Araçlarının Kaydileştirilmesi, SPK Denetleme Dairesi, SPK Yeterlilik Etüdü, İstanbul 2003.
- Öztan**, Fırat : Kıymetli Evrak Hukuku, Ankara 1997.
- Poroy**, Reha/
- Tekinalp**, Ünal : Kıymetli Evrak Hukuku, İstanbul 2006.
- Poroy**, Reha/
- Tekinalp**, Ünal/
- Çamoğlu**, Ersin : Ortaklıklar ve Kooperatifler Hukuku, İstanbul 2003.
- Potter**, Hamilton/
- McLean**, David L. : Introduction to Book Entry Transfer of Securities, *Business Lawyer*, 1972 – 1973, C XXVIII, s. 209.
- Pulaşlı**, Hasan : Türk Ticaret Kanununa ve Tasarıya Göre Anonim Şirket Genel Kurullarında Oy Hakkının Kullanılması, Prof.Dr. Fikret Eren'e Armağan, Ankara 2006, s. 785 vd. (Oy Hakkının Kullanılması)
- Pulaşlı**, Hasan : Şirketler Hukuku Şerhi, C. II, Ankara 2011. (Şerh, C. II)
- Rasor**, Paul B. : A Critical Look at Secured Transactions under Revised UCC Article 8, *Florida State University Law Review*, Winter 1987, C. XIV, s. 859 vd.
- Rassnick**,
- Leopold S. : Certificateless Deposits and Transfers of Securities In The Federal Reserve System, *Business Lawyer*, January 1971, C. XXVI, s. 611 vd.
- Sevi**, Ali Murat : Anonim Ortaklıkta Payın Devri, Ankara 2012.
- SIFMA** : Securities Industry Immobilization & Dematerialization Implementation Guide, 2008.
- Soderquist**, Larry D./
- Gabaldon**, Theresa A: Securities Law, US 2007.
- SPK** : Sermaye Piyasası Araçları, SPK Yatırımcı Bilgilendirme Kitapçıkları – 2, Ankara 2010.
- Story**, Shawn M. : The Practitioner's Guide to Uncertificated Securities Under the Revisions to Article 8 in Georgia, *Mercer Law Review*, Spring 1992, C. XLIII, s. 927 vd.
- Tekinalp**, Ünal : Nama Yazılı Kaydi Payların Devrinde Merkezi Kayıt Kuruluşunun Kayıtlarının Etkisi ve Niteliği, Prof. Dr. Tahir Çağ'ın Anısına Armağan, İstanbul 2000, s. 537 vd. (Nama Yazılı Kaydi Paylar)

- Tekinalp, Ünal** : Türk Ticaret Kanunu Tasarısının Sermaye Piyasasına ve Sermaye Piyasası Kanununa İlişkin Hükümleri, Avrupa Birliği Perspektifinden Türk Ticaret Kanunu Tasarısının Sermaye Piyasasına Etkileri, Uluslararası Konferans, 16 – 17 Aralık 2008 Ankara, s. 21 vd. (Sermaye Piyasası)
- Tekinalp, Ünal** : Anonim Ortaklıkta Yeni Bağlam Sisteminin Esasları, İstanbul 2012
- Thevenoz, Luc** : Intermediated Securities, Legal Risk and the International Harmonization of Commercial Law, Stanford Journal of Law, Business & Finance, Spring 2008, C. XIII, s. 384 vd.
- Turanboy, Asuman** : Varakasız Kıymetli Evrak, Ankara 1998.
- Urkan, Ercan** : Kaydileştirilen Halka Açık Anonim Ortaklık Pay Senetleri Üzerinde Aynı Hak Tesisi, SPK Yeterlilik Etüdü, Ankara 2005.
- Ünal, Mücahit** : Sermaye Piyasası Araçlarının Kaydileştirilmesi, Ankara 2011.
- Vural, Aslı** : Türk Hukuk Sistemi Çerçevesinde Menkul Kıymetlerin Kaydileştirilmesi, SPK Yeterlilik Etüdü, Ankara 1999.
- Yahn, Pınar** : Sermaye Piyasalarında Menkul Kıymet Kaydileştirilmesi ve Türkiye Uygulaması, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Bankacılık ve Sigortacılık Enstitüsü, Sermaye Piyasası ve Borsa Ana Bilim Dalı, İstanbul 2006.
- Yayla, Ümit** : Merkezi Kayıt Kuruluşu ve Kaydi Sistem, Uygulamada Karşılaşılan Sorunlar ve Çözüm Önerileri, Bankacılık Dergisi, 2009, S. 71, s. 104 vd.